

Zespół klasztorny kamedułów.

Współrzędne: Szerokość - 54.06916, Długość - 23.087254

Zespół klasztorny pokamedulski, położony na naturalnym wzgórzu na półwyspie oblanym wodami jeziora Wigry, należy do najcenniejszych zabytków Suwalszczyzny. Miejsce położenia tego obiektu jest wyjątkowe i malowniczo prezentuje się wśród przyrody Wigierskiego Parku Narodowego. Nieczęsto zdarza się oglądać tak piękny obiekt niemal ze wszystkich stron żeglując po jeziorze.

Historia pierwszych osadników i czas wielkich polowań.

Okolice Wigier noszą ślady pobytu ludzi już dziesięć tysięcy lat temu. Wiadomo że około 550 roku p.n.e. przywędrowała tu znad Dniepru ludność bałtyjska (przodkowie Prusów i Jaćwingów). Ciekawa jest historia żyjących tu Jaćwingów, którzy po ostatecznym ich upadku w 1283 roku zostali uprowadzeni przez Krzyżaków na Półwysep Sambijski. Część z nich rozproszyła się po lasach Litwy a nawet dzisiejszej Białorusi i ślad po nich zaginął. Według potwierdzonych hipotez od zagłady ocaleli mieszkańcy nadwigierskich terenów, należących do jaćwieskiego plemienia Wigran, którzy osiedlili na dzisiejszym Półwyspie Klasztornym, ze względu na jego obronne położenie. W XV wieku prawdopodobnie wysiedlono ich na polecenie wielkiego księcia Witolda lub Kazimierza Jagiellończyka i wysłano gdzieś nad Niemen.

Ziemie pojaćwieskie- w tym Wigry- znajdujące się od 1422 roku w Wielkim Księstwie Litewskim były wykorzystywane do polowań. Bywał tu książę Witold i król polski Władysław Jagiełło oraz później Zygmunt August.

Od XV wieku znajdował się w tym miejscu drewniany dwór myśliwski książąt litewskich, który gościł królów polskich (w latach 1546, 1547, 1551 zatrzymał się w nim i polował Zygmunt August). Z listów tegoż wiemy że polowano tam głównie na żubry!, łosie, jelenie i sarny. Wraz z upływem lat dwór, a raczej pałac myśliwski w XVII nieco podupadł i Władysław IV wystawił nowy pałac z budynkami towarzyszącymi i bogatym wyposażeniem, które spłonęły w 1671 roku.

Czas kamedułów.

Z inicjatywy wielkiego protektora Zakonu Kamedułów, fundatora innego ich klasztoru w Pożajściu, Krzysztofa

Zespół klasztorny kamedułów.

Zygmunta Pacy, król Jan Kazimierz 6 stycznia 1667 roku wydał zakonnikom pozwolenie na osiedlenie się w Wigrach. Poprzez fundację wigierskiego klasztoru król chciał zyskać u Boga odwrócenie klęsk trapiących Rzeczypospolitą przez cały czas jego panowania.

Przybyli kameduli- reprezentanci zakonu kontemplacyjnego, o twardej regule benedyktyńskiej, zachowywali bezwzględne milczenie i surowy post.

Kiedy w 1668 roku kameduli zamieszkali na wyspie, zbudowali drewniany kościół i klasztor. Pożar w 1671 r. strawił te zabudowania wraz z pozostałościami dworu myśliwskiego. Od samego początku kameduli nie próżnowali i okazali się doskonałymi gospodarzami. Założyli pierwsze wsie, osadzili w nich ogrodników, rzemieślników a jednocześnie rozpoczęli na szeroką skalę eksploatację bogactw puszczańskich. Z licznych smolarni, barci oraz ze sprzedaży drewna, a także z czynszów, pańszczyzny czerpali ogromne dochody. Pozwoliło im to w latach 1685 - 1745 na wzniesienie szeregu budynków murowanych: najpierw gospodarczych (kuchni, refektarza, piekarni, browaru, gorzelni, tartaku i innych), potem domków pustelniczych (eremów), wieży zegarowej, Kaplicę Kancelarską, infirmerię (zbę chorych) i wreszcie- na dwóch tarasach usypanych wokół naturalnego wzgórza- barokowego kościoła. Projekt kościoła jest wiązany z osobą architekta Piotra Putniego. Do wykańczania wewnątrz sprowadzono cenne materiały: czarne marmury dębnickie, włoskie majoliki. Na murach flankujących schody przed Kaplicą Kanclerską pojawiły się odkute w piaskowcu figury świętych (zachowały się jedynie dwie).

Możliwe to było dzięki znakomicie prosperującemu organizmowi gospodarczemu, promieniującemu na całą okolicę i powiązanemu interesami z krajem, Prusami, a nawet zachodnią Europą. Dla porównania w 1775 roku dochody z dóbr wigierskich (60 tys. złotych) przekroczyły czterokrotnie dochody klasztoru kamedułów w Bielanach pod Warszawą.

Koniec świetności klasztoru, upadek i powolna odbudowa

Po trzecim rozbiórce w 1796 roku pruski rząd skonfiskował dobra kamedulskie, pozostawiając kamedułom jedynie teren półwyspu wigierskiego, by w roku 1800 wypędzić ich z klasztoru. W Wigrach ustanowiono biskupstwo wigierskie. Dokonano wówczas przebudowy wnętrza kościoła. W roku 1823 biskupstwo z Wigier zostało przeniesione do Sejna, co zapoczątkowało dewastację zespołu poklasztorowego.

Poprzedzające Kaplicę Kanclerską od zachodu monumentalne schody z bogatym wystrojem rzeźbiarskim zostały rozebrane, a następnie część z nich (wraz z figurami św. Benedykta i św. Romualda) przeniesiono do budowanego wówczas kościoła pod wezwaniem św. Aleksandra w Suwałkach.

Przed pierwszą wojną światową rozebrano większość budynków, a podczas działań wojennych kościół zbombardowano. W latach 1922-1929 na podstawie projektu architekta Oskara Sosnowskiego (1880-1939) odbudowano kościół, refektarz (plebanie) i jeden erem (dom mnicha - pustelnika). Kościół został ponownie zburzony podczas drugiej wojny światowej w wyniku ostrzału artylerii radzieckiej. Po wojnie siłami parafii odbudowano świątynię. Prace budowlane zakończono w połowie lat 50. Wtedy też rozpoczęto przygotowania do odbudowy zrujnowanych zabudowań klasztornych. Wnętrze kościoła było bogato wyposażone, a ściany pokryte malowidłami. Do 1915 roku było w świątyni 10 barokowych ołtarzy: główny pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny oraz boczne, mające wezwania: Michała Archanioła, Barbary, Romualda (lub św. Scholastyki), Piotra, Benedykta, Kazimierza, Klary, a także Ukrzyżowania w kapitularnym zakonnym. Po zniszczeniach wojennych odrestaurowano ich tylko siedem.

Zwiedzający obecnie kościół mogą wyobrazić sobie na podstawie zachowanych elementów jak było to wspaniałe wnętrze. Zakonnicy do budowy i wyposażenia zespołu sprowadzali rzeźbiarzy, malarzy i budowniczych z Rzeczypospolitej i z zagranicy. Podziw dla kunsztu snycerskiego budzi ażurowy ołtarz główny. Ołtarz ten pierwotnie oddzielał prezbiterium gdzie przebywali zakonnicy od nawy. Dopiero od 1800 roku został ustawiony przy ścianie zamykającej prezbiterium. Z zachowanych sześciu ołtarzy bocznych na uwagę zasługuje mający za patrona św. Romualda. Ołtarz jest murowany i obłożony majolikowymi płytkami (płytki ceramiczne oblane barwnym szkliwem). Jest to niezwykle rzadki przykład stosowania majoliki. W ołtarzu głównym i pięciu ołtarzach bocznych umieszczone są

Zespół klasztorny kamedułów.

obrazy malowane przez wieloletniego przewodnika wigierskiego Wiktora Winikajtysa (1927-1994). Od roku 1958 trwa rekonstruowanie budynków na wzgórzu poklasztornym w oparciu o badania archeologiczne i architektoniczne oraz na podstawie skąpych materiałów ilustracyjnych z XIX wieku. Część poklasztornych zabudowań od kilku lat pełni rolę ośrodka turystycznego i miejsca pracy twórczej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny oraz plebanię użytkuje parafia rzymskokatolicka.

Wigry stały się jednym z najważniejszych miejsc na turystycznej mapie Suwalszczyzny. Odwiedzają je tysiące turystów. Ponadto spotykają się tutaj przywódcy państw i uczestnicy licznych konferencji. W roku 1999 gościł na Wigrach papież Jan Paweł II.

Obecnie (początek 2011r) klasztor przechodzi trudny okres reorganizacji, polegający na zakończeniu od stycznia 2011 r działalności w tym obiekcie Domu Pracy Twórczej, który od 50 lat dzierżawił od Kościoła katolickiego pomieszczenia klasztoru.

Zabytkowy zespół klasztorny kamedułów, 1678-93, 1922-25, 1976-78, nr rej.: 3 z 9.02.1979r. W skład zespołu wchodzi:

- kościół, obecnie parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP
- refektarz z bramą wjazdową
- dom furtiana
- wieża Zegarowa
- brama Wjazdowa
- wieża Schodowa
- dom gościnny królewski
- kaplica Kanclerska
- 17 eremów
- plebania i budynek gospodarczy